

*Czesław Słania i jego sztuka w społecznym odbiorze.
Kluby i środowiska kolekcjonerskie.*

Společną odpowiedzią na artystyczną działalność Czesława Słania było wykształcenie się środowisk kolekcjonerskich szczególnie zainteresowanych twórczością artysty. Od początku lat 70. XX wieku wzrastało na całym świecie zainteresowanie jego pracami, co spowodowało powstawanie indywidualnych, filatelistycznych zbiorów *slanianów*. Kolekcjonerzy zaczęli tworzyć organizacje, których celem było m.in. badanie twórczości artysty, wymiana jego prac, wiedzy i informacji. Pierwsze kluby zainteresowań twórczością artysty powstały w 1981 roku: w Sztokholmie pod nazwą *Czesław Słania Samfundet* (kierowany przez Lothara Heinricha) oraz w Kopenhadze pod nazwą *Danpolphil – Cz. Slanias Studium Gruppe* (kierowany przez Jerzego Księżopolskiego). W 1985 roku w Stanach Zjednoczonych powstał w Milwaukee międzynarodowy ośrodek zainteresowań twórczością artysty pod nazwą *Czesław Słania Study Group* (pod przewodnictwem Eugene Wolosiewicza) skupiający również kolekcjonerów z Japonii, Szwecji, Australii, Nowej Zelandii, Kanady i Polski. Nieobecność prac Czesława Słania, w emitowanych w owym czasie wydawnictwach Poczty Polskiej, nie sprzyjała popularyzacji jego postaci i twórczości w polskim środowisku kolekcjonerskim.

W kraju istniała jednak grupa filatelistów kolekcjonujących znaczki szwedzkie, duńskie i Księstwa Monako znająca twórczość Czesława Słania. Nieśmiały proces „powrotu” artysty do Polski został zapoczątkowany wystawą *Grafika znaczków pocztowych Czesława Słania*, którą w 1983 roku zorganizował krakowski Zarząd Okręgu Polskiego Związku Filatelistów. Nie odegrała ona jednak większej roli w procesie powstawania klubów zainteresowań pracami Słania w Polsce. Przełom w tej dziedzinie nastąpił w 1991 roku, kiedy to w Muzeum Poczty i Telekomunikacji we Wrocławiu zaprezentowano wystawę z okazji 70. rocznicy urodzin artysty. Na wernisażu wystawy *Czesław Słania – czarodziej ryłca* z kolekcji Jerzego Krysiaka doszło do spotkania przedstawicieli Młodzieżowego Koła Filatelistycznego PZF z Jeleniej Góry z artystą. Zapadła wówczas decyzja o ukierunkowaniu zainteresowań MKF pogłębiających wiedzę o twórczości wybitnego polskiego rytownika. Jeleniogórski ośrodek kierowany przez Janusza Milewskiego był wówczas pierwszym w Polsce zorganizowanym klubem zainteresowań *slanianami*.

W 1992 roku z inicjatywy Macieja Karbownika powstał w Radomiu drugi ośrodek pod nazwą *Koło Zainteresowań Znaczkami Czesław Słania* przy Polskim Związku Filatelistów. Po śmierci Macieja Karbownika opiekę nad tym Kołem przejęło Jeleniogórskie Stowarzyszenie Filatelistów i Kolekcjonerów. Klub zmienił przynależność organizacyjną oraz nazwę na *Ogólnopolski Klub Zainteresowań Znaczkami Czesław Słania* z siedzibą w Jeleniej Górze. Prezesem Klubu pełniącym tę funkcję do chwili obecnej jest Janusz Milewski. Do głównych zadań OKZZ należało przede wszystkim podejmowanie i realizowanie działań popularyzujących sylwetkę i osiągnięcia artystyczne Czesława Słania poprzez organizowane wystawy, pokazy i sesje. Innym nurtem działalności były publikacje poświęcone artyście oraz wydawnictwa o charakterze pocztowym, a także tworzenie archiwum i bibliografii. Od 2001 roku Młodzieżowe Koło Filatelistyczne im. Czesława Słania przy Szkole Podstawowej w Czeladzi (opiekun – Antoni Krawczyk) również szerzej zainteresowało się sylwetką i twórczością wybitnego sztycharza, zresztą Honorowego Obywatela Czeladzi.

W Polsce istnieją również inne środowiska zainteresowań twórczością genialnego sztycharza. Należy tutaj wspomnieć o filatelistach z okręgu małopolskiego, śląskiego i lubelskiego oraz o Muzeum Poczty i Telekomunikacji we Wrocławiu, które wielokrotnie organizowało wystawy poświęcone artyście. W tym gronie znalazły się także redakcje

czasopism: *Przeglądu Filatelistycznego*, *Filatelisty*, *Filatelistyki* (dziś nieistniejącej) i *Kolekcjonera Dolnośląskiego*.

Kluby kolekcjonerów *slanianów* wydawały własne czasopisma poświęcone dokonaniom twórczym Czesława Słani. Szwedzki klub od samego początku wydawał biuletyn pod tytułem *Czesław Slania Samfundet*. W Stanach Zjednoczonych *Czesław Slania Study Group* wydawał bardzo interesujący kwartalnik *Close-Up* poświęcony twórczości Czesława Słani.

Młodzieżowe Koło Filatelistyczne im. Czesława Słani w Jeleniej Górze wydawało kwartalnik pt. *Informator MKF – Miniatury Czesława Słani*, który od 1997 roku ukazywał się jako *Informator MKF*. Radomskie Koło Zainteresowań Znaczkami Czesław Słania wydawało czasopismo po nazwą *Biuletyn KZZ*. Popularyzacji twórczości polskiego rytownika dużo miejsca poświęcały również: *Posten Frimarken Bulletin*, *Nytt på Postmuseum* ze Szwecji oraz *The Essay – Proof Journal* ze Stanów Zjednoczonych.

Do chwili obecnej udało się skatalogować około 730 pozycji poświęconych Czesławowi Słani. W tej liczbie znajdują się opublikowane na całym świecie książki, artykuły, opracowania, informacje oraz strony internetowe.

Jedną z pierwszych prac o charakterze biograficznym pt. *Czesław Slania, his life and work. Facts, legends and gossips* opublikował w 1986 roku w Chicago Mieczysław A. Lipiński. Podobny charakter miała też praca z 1986 roku Iba Eichnera-Larsena *Masteren Czesław Slania. Biografi og katalog*. Natomiast Jerzy Krysiak ze Szwecji był autorem kolejnego opracowania w formie rękopisu pt. *Czesław Slania czarodziej rylca*, z 1996 roku. Wielkie znaczenie popularyzatorskie miało albumowe wydawnictwo hrabiego Lennarta Bernadotte *Czesław Slanias livsverk* z 1989 roku prezentujące i obrazujące sztukę rytowania genialnego sztycharza. Najważniejszą jednak publikacją poświęconą Czesławowi Słani jest wydana w dwóch tomach polsko-angielska biografia artysty pióra Zygmunta K. Jagodzińskiego pt. *Czesław Slania (1921-2005). Polski grafik. Genialny rytownik*, z lat 2006-2008. Opracowanie Z.K. Jagodzińskiego stanowi kompendium wiedzy na temat życia i twórczości światowej sławy polskiego rytownika. Autor zaprezentował w niej mnóstwo nieznanych wcześniej dokumentów i informacji dotyczących Czesława Słani i tajników jego warsztatu sztycharskiego. W dziedzinie wydawnictw katalogowych najważniejszą pozycją wydaje się być katalog prac Czesława Słani opracowany przez Janusza Dunsta pt. *Czesław Slania – Geniusz ryty* z 2007 roku.

Swoją wymiar społeczny ma również powołanie Międzynarodowej Nagrody im. Czesława Słani (afiliowanej przy Jeleniogórskim Stowarzyszeniu Filatelistów i Kolekcjonerów), przyznawanej tym wszystkim osobom i instytucjom, których działalność przyczyniła się do szerokiego upowszechnienia dorobku artystycznego naszego wybitnego rodaka i jego osoby w polskim społeczeństwie i na świecie.

Organizowane na całym świecie imprezy i wystawy związane z Czesławem Słanią i jego dorobkiem artystycznym upamiętniano poprzez różnorodne wydawnictwa. Były nimi oficjalne wydawnictwa pocztowe (znaczki, datowniki, nowodruki, całostki, karnety, frankatury mechaniczne, nalepki polecenia, widokówki reklamujące znaczki Słani) oraz foldery, katalogi wystaw, telefoniczne karty magnetyczne i chipowe. Według ostrożnych obliczeń do tej pory na całym świecie ukazało się nie mniej niż 350 tego typu wydawnictw.

Janusz Milewski